

Apinis: Vai jauno Veselības ministrijas politiku var saukt par parasto fašismu?

Autors: Pēteris Apinis, ārsts

Veselības ministrija laipni paziņo, ka Latvijas iedzīvotāji tiks sadalīti divās grupās, un katrai no tām būs pieejama dažāda – labāka vai sliktāka veselības aprūpe. Ministre to nosauc par pilno un pamata pakalpojumu grozu. Grupas tiek veidotas pēc principa – maksā vai nemaksā sociālo nodokli. Tiem, kas maksā – pilnais grozs, tiem, kas nemaksā – pamata grozs. Ministrija uzskata, ka tas mazais grozs attiecas tikai uz kādiem 40 tūkstošiem Latvijas iedzīvotāju. Tulkojumā tas nozīmē, ka sods par obligāto sociālo apdrošināšanas iemaksu neveikšanu ir iespējama pacienta nāve no sabiedrības veselību tieši neapdraudošām slimībām, piemēram, bronhiālās astmas, diabēta, asinsvadu slimībām, bet par soda izpildītāju ir izvēlēts ģimenes ārsts, kurš nodokļu nemaksātājam izskaidros mazā (pamata) groza saturu.

Latvijas publiskajā telpā izskan arī skaitlis, ka apdalīti tiks 120 tūkstoši nodokļu nemaksātāju, bet mans viedoklis ir, ka patiesība ir kaut kur pa vidu – ap 80 tūkstošiem cilvēku tiks tas pustukšais vai caurais grozs.

Viens ir Veselības ministres laimīgais smaids un solījumi priekšvēlēšanu gaisotnē, kur viņa apgalvo, ka no onkoloģiskām slimībām un sirds slimībām jāmirst nebūšot pat nodokļu nemaksātājiem. Šie viņas solījumi ir pretrunā pašas radītajam Veselības aprūpes finansēšanas likumam.

Ja rūpīgāk palasa Veselības aprūpes finansēšanas likuma 8. pantu, tad tas definē valsts apmaksātās medicīniskās palīdzības minimumu, t.sk. 1. punkta 3. daļā nosakot, ka minimumā ietilpst ģimenes ārsta sniegtie veselības aprūpes pakalpojumi un ambulatorai ārstēšanai paredzētās kompensējamās zāles psihisku un sabiedrības veselībai bīstamu slimību ārstēšanai. Pieņemsim, ka Anda Čakša definēs vēzi un sirds slimības par sabiedrības veselībai bīstamām slimībām.

Sadalīt iedzīvotājus divās grupās pēc kādas pazīmes nav nekas jauns. Ja grupu atšķirības ir pietiekami lielas (šajā gadījumā pilnais grozs pienākas vismaz 20 reiz lielākai ļaužu grupai nekā pustukšais grozs), tad sabiedrības vairākums šo ziņu uztver ar lielu entuziasmu un atsaucību. Piemēram, fašistiskajā Vācijā skaidri tika definēts, ka tajā otrajā grupā ietilpst ebreji, čigāni, psihiskie slimnieki, daļa invalīdu. Un viņiem tiešām valsts savu atbalstu ne tikai nesniedza, bet vēl vairāk – šīs grupas cilvēkus vienkārši iznīcināja.

Nav grūti paraudzīties vēsturē uz Padomju savienību, kur cilvēki tika represēti pēc dažādām pazīmēm, piemēram, budži un kulaki tika aizsūtīti uz vietām, kur bija jārok rūda, bet kur viss veselības pamata grozs bija jods un aktīvā ogle.

1956. gadā tika izveidotas dzīvesvietas 101. kilometrā no Rīgas liekēžiem, proti vīriešiem, kas bija atgriezušies no izsūtījuma, kam Rīgā neļāva pierakstīties kā padomju varas ienaidniekiem, bet, kas nevarēja iekārtoties darbā (nemaksāja nodokļus!), jo viņiem nebija pieraksta. Lieki teikt, ka 101. kilometrā dzīvojošajiem (piemēram, speciāli būvētās barakās pie Brīdagas kroga) nepienācās nekāda medicīniskā palīdzība.

Protams, esmu noklausījies visa veida politiķus, kas saka – tiem, kas nemaksā nodokļus, nepienākas laba medicīniskā palīdzība, jo viņi nemaksā naudu budžetā, kas uztur šo medicīnu. Un arī tos, kas apgalvo – valsts taču lielo grozu nodrošinās arī pensionāriem, bērniem, bezdarbniekiem (kuri ir reģistrējušies Nodarbinātības valsts aģentūrā), Černobiļas atomelektrostacijas avārijas likvidācijā cietušajām personām, personām, kurām ir noteikta invaliditāte, tradicionālo reliģisko organizāciju mūkiem un mūķenēm klosteros un citiem. Taisnība, bet tik un tā 40 līdz 120 tūkstoši paliks bez palīdzības. Pēdējā laikā esmu daudz pētījis, kas notiek ar bērniem, kas sasniedz 18 gadu vecumu un atstāj bērnu namus. Viņi nav dzīvei sagatavoti, saņem dzīvokli, bet īstu darbu dabū reti. Parasti strādā gadījuma darbus, nonāk nelāgās grupās vai netiešā svešu ļaužu kalpībā. Šiem jauniešiem Veselības aprūpes finansēšanas likums gatavs palīdzēt līdz 24 gadu vecumam, bet pēc tam ne. Lieki teikt, ka šajā grupā saslimstība ar dažādām kaitēm ir lielāka nekā populācijā kopumā. Arī Latvijas laukos vēl pietiekami daudz mazu saimniecību, kas spēj saglabāt lauku vidi, apdzīvotību laukos, bet šajās saimniecībās dzīvojošie un strādājošie nereti nodokļus nemaksā. Ir gana daudz ļaužu, kas ar vienu likumu un Veselības ministres izstrādātiem Ministru kabineta noteikumiem tiks padarīti par otrās šķiras cilvēkiem ar ļoti ierobežotām tiesībām uz veselības aprūpi.

Jebkuram iedzīvotāju dalījumam pēc nemedicīniskām pazīmēm, kas nosaka veselības aprūpes pieejamību un kas var izraisīt nāvi vai smagus veselības traucējumus, ir fašistisma pazīmes.

Atkārtos – valstij ir pietiekami daudz resursu un veidu iekasēt nodokļus, bet šis uzdevums nav jāveic par cilvēka dzīvības vai veselības cenu.